

УДК 321.6/.8

**FEDERALIZATION OR DECENTRALIZATION OF UKRAINE AS A
FACTOR OF MODERN STATE REFORM**
**ФЕДЕРАЛІЗАЦІЯ ЧИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР СУЧАСНОГО
ДЕРЖАВНОГО РЕФОРМУВАННЯ**

Kushnirenko I.U. / Кушніренко І.Ю.

с. pol. s., as. prof. / к. пол. н., доц.

ORCID: 0000-0001-7148-4733

Odessa State Environmental University, Odessa, Lvovskaya 15, 65016

Одеський державний екологічний університет, Одеса, вул. Львівська 15, 65016

Анотація. У статті розглянуті дві протилежні сторони - перспективності та провальності процесу федералізації для сучасної України. Встановлено рамки перспектив децентралізації із урахуванням новітніх українських політичних реалій. Проведено аналіз сучасного стану місцевого самоврядування в Україні. Виявлені проблеми сильних та слабких громад. Запропоновано певні реформаторські кроки, необхідні для налагодженого і чітко працюючого механізму реалізації децентралізації влади в Україні. Підкреслюється актуальність і важливість досліджуваного питання для подальшого вирішення проблем, що виникають в процесі взаємодії влади та місцевого самоврядування (громади).

Ключові слова: федералізація, децентралізація, державне реформування, місцеве самоврядування, громада, влада в Україні, взаємодія влади і місцевого самоврядування.

Вступ. Побудова ефективної роботи державної влади та місцевого самоврядування - складний шлях, що вимагає зусиль з обох сторін, заснованих на принципах співпраці та взаємодопомоги. Прихильники федералізації вбачають у зміні державного устрою єдиний шлях до децентралізації влади і розвитку місцевого самоврядування. Метою дослідження є визначення проблем, шляхів їх подолання та перспектив розвитку децентралізації влади в Україні на сучасному етапі української держави без зміни державного устрою, а лише шляхом мирного реформування.

Основний текст.

В Україні за весь час її незалежності неодноразово піднімалося неоднозначне політичне питання щодо федералізації. Особливо гостро обговорювалось воно під час політичних змін та «революцій». Мовна спекуляція та федеративна – це два слони, на яких тримаються політичні баталії української незалежної історії.

Ще у далекому 2005 році Генеральна прокуратура порушила кримінальну справу про сепаратизм проти депутатів різних рівнів, що у своїх гаслах на северодонецькому з'їзді закликали до антидержавних дій, пов'язаних із децентралізацією влади та переходу від унітарної держави до федерації. Справу було закрито. А згодом, один із учасників того з'їзду, Віктор Тихонов, вже на посаді віце-прем'єр-міністра, знову заговорив про федералізацію і її користь у вирішенні ряду питань та проблем, які існують в Україні, але немов би їх реалізації заважає саме територіальна організація в країні.

Такі псевдоборці за сильне місцеве самоврядування завжди у своїх промовах та гаслах на перший план висувують історичні аргументи, які говорять про формування сучасної України не як одного цілісного організму, а

купи частин, які раніше перебували під гнітом та у складі різних держав, і що мають мовні, культурні та соціальні регіональні відмінності. При цьому вони приводять красномовні вислови та твори таких поважних історичних осіб як Михайло Драгоманов, Михайло Грушевський та ін. Але ці українці мали повне право так мислити саме з позиції того часу, коли Російська імперія була моноцентром прийняття рішень в усіх сферах життєдіяльності усіх своїх земель та територій, що не давало змоги існуванню та розвитку місцевого самоврядування. Тому ці великі вислови стосувалися лише тієї епохи з певними політико-соціальними та економічними чинниками, які до нашого сучасного часу не мають ніякого відношення.

Деякі сучасні прихильники федералізації навіть процес інтеграції України в Європу підлаштовують під свої лозунги. Вони говорять про те, що так як Україна прагне до європейських стандартів, а федерація – це найрозповсюдженіший державний устрій Європи, то логічно буде і нам федералізуватися.

Федеративні країни створюються з якихось утворень, а не в результаті поділу держави. У світовій історії найстійкіші федерації виникали шляхом об'єднання незалежних суб'єктів у федерації, це зокрема США, Канада, Німеччина. Україні не потрібно ділитися, Україна є єдина і неподільна держава, населення якої об'єднане спільною культурою, побутом, звичаями та іншими об'єднуючими ознаками, які свідчать не про близькість культур, а про їх єдність. Той факт, що є певний мовний бар'єр не означає, що потрібно ділитися. З цим просто потрібно змиритися, адже історію не змінити [1].

Аналізуючи роботу сучасного місцевого самоврядування, а саме громад, можна зробити висновок, що сильна громада існує лише на західній Україні. Це склалося історично. Найслабшими є громади центральної на південній Україні. Тому процес федералізації саме зараз, за таких умов, навпаки може призвести до гірших результатів із місцевим самоврядуванням, ніж є на сьогоднішній день.

Усі прихильники федералізації в будь-якій унітарній державі, перш за все, говорять про економічну незалежність та самостійність суб'єктів федерації від центру, що дає змогу розвивати саме себе, а не «годувати» верхівку чи дотаційні елементи. Це є правдою. Жоден регіон не зацікавлений у передових показниках, так як центр «з'їдає» дуже велику їх частину та кожного року, коли показники будуть нижче, центр буде надсилати перевірки та вимагати пояснень від губернаторів щодо зниження прибутку.

Тому звісно, що система децентралізації розв'язує руки економічно сильній громаді, яка матиме змогу розраховувати на свій бюджет і лише примножувати його, а економічно слабких дотаційних громад ця система вчить розраховувати лише на свої сили, тож креативити та розвивати на своїй території все, що приносить будь-які кошти. Отже, не обов'язково змінювати державний устрій задля сильного місцевого самоврядування та економічного розвитку громад, достатньо мати реформу «бюджетного федералізму» на теренах унітарної держави.

Доктор економічних наук Володимир Черняк навів Бі-Бі-Сі Україна один із

можливих сценаріїв територіальної реформи у рамках «бюджетного федералізму»: «Ну, десь приблизно виділяється 8 країв або земель, щоб сконцентрувати більше ресурсів, дати більше можливостей місцевим органам. Наприклад, Карпатський край: Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська області; Поліський: Волинська, Рівненська, Житомирська; Подільський: Вінницька, Хмельницька, Тернопільська; Київський: Київська, Черкаська, Чернігівська; Слобожанський: Харківська, Сумська, Полтавська; Придніпровський: Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська; Причорноморський: Одеська, Херсонська, Миколаївська, Крим, і Донецький: Донецька та Луганська» [2].

На мою думку, при сучасній політичній ситуації в Україні, навіть саме порушення питання федералізації з боку політиків чи громадян може нанести непоправної шкоди країні, так як це загострить ситуацію протиставлення між регіонами і може призвести до конфліктних ситуацій або, навіть, до їх розпаду.

Заклучення та висновки.

Аналізуючи аргументації противників і прихильників федералізації, можна зробити висновок про те, що і та, і інша сторона приходять до спільного та погоджуються з тим, що сучасна влада потребує децентралізації. Зовсім інше питання, чи потрібно для децентралізації влади змінювати саме державний устрій? Чи можливо можна та потрібно піти більш цивілізованим шляхом – шляхом реформування -макро і -мікро рівнів державної влади.

Не потрібно бути політологом, щоб розуміти, що перехід та зміна державного устрою від унітарного до федеративного не вирішить питання із децентралізацією в країні. І це стосується не лише України, а й усіх інших країн, що бажають таких змін на своїй території. Це, ніщо інше, як підміна понять «федералізація - децентралізація». Уся «фішка» рівності, самостійності, самобутності саме в політичному курсі країни, в її готовності та здатності до реформування в різних сферах, а не у тому, який саме устрій має країна. Тому, вважаю, що навіть при позитивному результаті для прихильників федералізації, вони будуть дуже розчаровані мінімальною результативністю усіх своїх старань. Реформування в сторону децентралізації можна проводити при обох устроях, так само, як і, навпаки, - «затискати гайки» місцевій владі зі сторони центру.

Література:

1. Ляшко О. Федералізація – чи це нам потрібно? [Електроний ресурс] // Перітус консалтинг - 2014. – 10 квітня. - 08:06 – [online] – Режим доступу: <http://www.peritus.com.ua/federalizatsiya/> (дата зверення: 05.11.2018)
2. Тарадай Д. Федералізм очима тих, хто «за» і «проти» [Електроний ресурс] // BBC News Ukrain- 2010. – 04 травня. - [online] – Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/ukraine/2010/05/100504_federalism_taraday_it (дата зверення: 05.11.2018)
3. Бушанський В. Чи потрібна країні федералізація? [Електроний ресурс] // <http://veche.kiev.ua> – Віче. - №3. - 2006. – лютий. - [online] – Режим доступу: <http://veche.kiev.ua/journal/60/> (дата зверення: 06.11.2018)

References:

1. Lyashko O. Federalizaciya – chi ce nam potribno? [Federalization - Do We Need It?] (2014) [Electronic resource] // Peritus konsalting – 2014/04/10 - 08:06 – [online] – Rezhim dostupa: <http://www.peritus.com.ua/federalizatsiya/> (data zvernennya: 05.11.2018)
2. Taraday D. Federalizm ochima tih, hto za i proti. [Federalism sees those who "for" and "against"] (2010) [Electronic resource] // BBC News Ukrain – 2010/05/04 – [online] – Rezhim dostupa: https://www.bbc.com/ukrainian/ukraine/2010/05/100504_federalism_taraday_it (data zvernennya: 05.11.2018)
3. Bushanskiy V. Chi potribna kraini Federalizaciya? [Is federalization a country?] (2006) [Electronic resource] // veche.kiev.ua – 2006/02 – [online] – Rezhim dostupa: <http://veche.kiev.ua/journal/60/> (data zvernennya: 06.11.2018)

Abstract. *The article deals with two opposite sides: prospects and failures of the federalization process for modern Ukraine. The scope of decentralization prospects is set in the light of the latest Ukrainian political realities. The analysis of the current state of local self-governance in Ukraine is carried out. Problems of strong and weak communities are revealed. Some reformal steps are proposed for a well-established and clearly functioning mechanism for decentralization of power in Ukraine. Emphasis is placed on the urgency and importance of the issue being studied to further address the problems that arise in the process of interaction between the authorities and local self-government (community).*

Key words: *federalization, decentralization, state reform, local self-government, community, government in Ukraine, interaction of power and local self-government.*

Стаття відправлена: 10.11.2018 г.

© Кушніренко І.Ю.